

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KONTEXTY POUŽÍVÁNÍ ŠPANĚLSKÝCH SLOVES
SER / ESTAR / HAY („BÝT“)

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autor práce: Adéla Veselá

Studijní obor: Španělský jazyk a literatura

Ročník: 2022/2023

2023

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Španělská slovesa *ser*, *estar*, *haber* vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Jany Peškové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné prameny.

V Praze 27. 04. 2023

Adéla Veselá _____

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PhDr. Janě Peškové, PhD. za odborné vedení této bakalářské práce, za její cenné rady a čas, který věnovala mně a této bakalářské práci.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se věnuje španělským slovesům *ser*, *estar* a *haber* a jejich užití.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. V části teoretické je nejprve stručně uvedeno téma španělských sloves a následně je každému ze tří zmíněných sloves věnována samostatná část, ve které je nejprve krátce popsána jejich etymologie a následně je vysvětleno jejich použití dle několika publikací. Dále je také popisováno užití dvojice sloves, u kterých velmi často dochází k jejich vzájemné nesprávné záměně.

Jako další je v této práci popsáno užití těchto sloves tak, jak jej popisují tři gramatiky užívané k výuce španělského jazyka – *Aventura*, *Prisma* a *Fiesta*. V těchto gramatikách se soustředíme pouze na znalosti odpovídající jazykové úrovni A1/A2, a to z toho důvodu, že pro přijetí ke studiu na Jihočeskou univerzitu je úroveň A2 minimálním předpokladem.

V praktické části této práce pracujeme se slohovými pracemi studentů FF JU, ve kterých se soustředíme na analýzu použití právě těchto tří sloves. Na slovesa je nahlíženo pouze z hlediska správného užití daného slovesa, na jiné gramatické aspekty se ve slohových pracích nesoustředíme.

KLÍČOVÁ SLOVA

Španělština, sloveso *ser*, sloveso *estar*, sloveso *haber*, gramatika

ABSTRACT

This bachelor's thesis is devoted to the Spanish verbs *ser*, *estar* and *haber*, and their use.

The work is divided into two parts - theoretical and practical. In the theoretical part, the topic of Spanish verbs is first briefly presented and then a separate section is devoted to each of the three mentioned verbs, in which their etymology is first briefly described and then their use is explained according to several publications. Furthermore, using a pair of verbs is also described, in which they are often mistaken for each other.

Next, this work describes the use of these verbs as described by three grammars used to teach the Spanish language - *Aventura*, *Prisma* and *Fiesta*. In these grammars, we only focus on knowledge corresponding to language level A1/A2, because the A2 level is the minimum requirement for admission to study at the University of South Bohemia.

In the practical part of this work, we work with the stylistic works of students of the Faculty of Arts of JČU, in which we focus on analyzing the use of these three verbs. Verbs are looked at only from the point of view of the correct use of the given verb, we do not focus on other grammatical aspects in style works.

KEY WORDS

Spanish, verb *ser*, verb *estar*, verb *haber*, grammar

OBSAH

1 ÚVOD	7
2 TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1. ŠPANĚLSKÁ SLOVESA	9
2.2 KONTRASTIVNÍ POHLED NA VÝZNAM ŠPANĚLSKÝCH SLOVES SER, ESTAR, HABER A ČESKÉHO SLOVESA BÝT	10
2.3 SLOVESO SER	10
2.3.1 ETYMOLOGIE SLOVESA SER	11
2.3.2 UŽITÍ SLOVESA SER	11
2.4 SLOVESO ESTAR	14
2.4.1 ETYMOLOGIE SLOVESA ESTAR	14
2.4.2 UŽITÍ SLOVESA ESTAR	15
2.5 UŽITÍ SLOVES SER A ESTAR	17
2.6 UŽITÍ SLOVES SER A ESTAR DLE GRAMATIK POUŽÍVANÝCH K VÝUCE ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA	18
2.6.1 FIESTA	19
2.6.2 AVENTURA	20
2.6.3 PRISMA	21
2.7 SLOVESO HABER	23
2.7.1 ETYMOLOGIE SLOVESA HABER	23
2.7.2 UŽITÍ SLOVESA HABER	24
2.8 UŽITÍ SLOVES HABER A ESTAR	25
2.9 UŽITÍ SLOVES HABER A ESTAR DLE GRAMATIK POUŽÍVANÝCH K VÝUCE ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA	26
2.9.1 FIESTA	26
2.9.2 AVENTURA	27
2.9.3 PRISMA	27
2.10 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	28
3 PRAKTICKÁ ČÁST	31
3.1 ZPŮSOBY UŽITÍ SLOVESA SER VE STUDENTSKÝCH SLOHOVÝCH PRACÍCH	32
3.2 ZPŮSOBY UŽITÍ SLOVESA ESTAR VE STUDENTSKÝCH SLOHOVÝCH PRACÍCH	35
3.3 ZPŮSOBY UŽITÍ SLOVESA HABER VE STUDENTSKÝCH SLOHOVÝCH PRACÍCH	38
3.4 SHRNUÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	41
4 ZÁVĚR	43
5 RESUMEN	45
6 SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	47

1 ÚVOD

Ve španělštině se setkáváme se třemi slovesy, pomocí kterých můžeme vyjádřit jediné české sloveso *být* – slovesa *ser*, *estar* a *haber*. Tato bakalářská práce se věnuje problematice způsobů užití těchto jednotlivých sloves.

Práce je rozdělena na dvě části – na část teoretickou a část praktickou. V části teoretické se budeme krátce věnovat tématu španělských sloves obecně a následně se každému ze zmiňovaných sloves budeme věnovat individuálně. Jako první se zaměříme na sloveso *ser*. Krátce popíšeme etymologii tohoto slovesa a poté budeme na základě několika stěžejních publikací popisovat způsoby jeho užití. Tato část práce se bude opírat zejména o publikace: *Španělština pro samouky*, *Morfología española*, *Sintaxis del español*, *Gramática de uso del español* a *Claves del español*.

Další kapitola patří slovesu *estar*. Jako první, stejně jako u slovesa *ser*, krátce popíšeme etymologii tohoto slovesa a následně podrobně popíšeme způsoby jeho užití. Při popisu užití budeme vycházet například z publikací: *Gramática de uso del español*, *Španělština pro samouky*, *Claves del español* a *Morfología española*.

V kapitole číslo 2.5 popíšeme rozdíly ve způsobech užití těchto dvou sloves, při jejichž užívání často dochází k nesprávné záměně, protože slovesa *ser* a *estar* mohou na první pohled působit jako synonyma.

Po rozboru jednotlivých způsobů užití sloves *ser* a *estar* se budeme věnovat způsobům jejich užití, jak je popisují tři rozdílné gramatiky používané pro výuku španělského jazyka. Dvě z těchto gramatik, konkrétně *Aventura* a *Fiesta*, jsou určeny primárně pro české studenty a třetí gramatika, *Prisma*, je dílem kolektivu španělsky mluvících autorů, kteří ji vytvářeli zejména pro zahraniční studenty. Pro účely této bakalářské práce budeme používat gramatiky, jejichž obsah odpovídá jazykové úrovni A1/A2.

Posledním slovesem z této trojice je sloveso *haber*. Stejně jako u předchozích dvou sloves, nejdříve popíšeme etymologii tohoto slovesa a následně se podrobněji zaměříme na způsoby jeho užití. Tato kapitola se bude opírat zejména o publikace: *Gramática Comunicativa del español*, *Velká španělská gramatika* a *Učebnice současné španělštiny*.

Následně budeme popisovat rozdíly v užití sloves *estar* a *haber*, protože podobně jako v případě *estar* a *ser*, i u těchto dvou sloves může dojít k jejich vzájemné nesprávné záměně. Také z tohoto důvodu budeme v následující kapitole popisovat způsoby užití sloves *estar* a *haber*, jak je popisují autoři učebnic *Aventura*, *Fiesta* a *Prisma*.

V závěru teoretické části se seznámíme s *Plan Curricular del Instituto Cervantes (PCIC)* a popíšeme, jaké znalosti týkající se kompetencí při užívání těchto sloves by dle *PCIC* měl student, který ovládá španělský jazyk na úrovni A1/A2, mít. S těmito informacemi budeme nadále pracovat v části praktické.

V praktické části této práce budeme pracovat se slohovými pracemi studentů Filozofické fakulty Jihočeské univerzity. Při analýze použitých slohových prací se soustředíme primárně na kontexty, v jakých studenti slovesa *ser*, *estar* a *haber* používají, a zda je používají správně. Jejich znalosti následně porovnáme s předpoklady *PCIC*.

2 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části této práce se budeme nejprve velmi krátce zabývat španělskými slovesy obecně a následně se jednotlivě zaměříme na slovesa *ser*, *estar* a *haber*. Každé z těchto tří sloves si nejprve představíme z hlediska etymologie, tedy z hlediska toho, jak se konkrétní sloveso historicky vyvíjelo a následně se zaměříme na jeho užití dle několika publikací.

Každému z těchto tří sloves se budeme věnovat individuálně, ale následně se budeme zaměřovat i na užití dvojice sloves: *ser x estar* a *haber x estar* ve strukturách, ve kterých může dojít k jejich chybné záměně. Existují určité situace, ve kterých je velmi snadné daná dvě slovesa zaměnit, a proto se budeme zabývat i právě takovými případy.

V poslední části teoretické části budeme rozebírat užití těchto tří španělských sloves, jak jej vysvětlují tři gramatiky využívané k výuce španělského jazyka. Budeme používat dvě gramatiky, které jsou díly českých autorů, tudíž jsou určené především českým studentům a jednu gramatiku, kterou sestavil kolektiv rodilých mluvčích, a budeme zkoumat, zda se v těchto gramatikách vyskytují odlišnosti.

2.1 ŠPANĚLSKÁ SLOVESA

Ve španělském jazyce se vyskytují tři slovesné třídy, zakončené na tři různé koncovky, a to *-ar*, *-er* a *-ir*. Podle těchto koncovek rozdělujeme slovesa do tří slovesných konjugací. Jako konjugaci označujeme množinu všech tvarů sloves, které vznikají spojením kořene slovesa se všemi možnými slovesnými koncovkami. *«El verbo es una clase de palabras o categoría léxica que presenta las siguientes características: Desde el punto de vista formal, el verbo se compone de: (raíz (o lexema) + desinencias. Estas desinencias (también llamadas morfemas) se adhieren a la raíz y significan: tiempo, persona, modo, número, aspecto. El conjunto de estas desinencias, que entran en oposición unas con otras, unidas a la raíz constituye la conjugación.»*¹

Stejně jako v jazyce českém, i v tom španělském slovesa označují určitou činnost; tedy to, co předmět vykonává. Slovesa také označují děje nebo stavy, ke kterým dochází v určitém čase.

¹ GÓMEZ TORREGO, Leonardo. *Gramática didáctica del español*, Madrid, SM Ediciones, 2007, str. 134
Překl.: «Sloveso je třídou slov nebo lexikální kategorie, která reprezentuje následující charakteristiky: Z hlediska formy je sloveso tvořeno kořenem (resp. lexémem) a koncovkami. Tyto koncovky (také nazývané morfémy) se připojují ke kořeni a označují čas, osobu, způsob, číslo a aspekt. Množina těchto koncovek, které vstupují do vzájemné opozice, spojené s kořenem, vytváří konjugaci.»

2.2 KONTRASTIVNÍ POHLED NA VÝZNAM ŠPANĚLSKÝCH SLOVES SER, ESTAR, HABER A ČESKÉHO SLOVESA BÝT

České sloveso *být* můžeme ve španělštině vyjádřit pomocí tří sloves – *ser*, *estar* a *haber*. Nelze je však libovolně zaměňovat, protože každé z těchto sloves se používá v jiných situacích. Pro studenty, jejichž prvním jazykem není španělština, může být obtížné tato slovesa správně používat, a často tak dochází k jejich nesprávné záměně. Nejčastěji jsou chybně užívána slovesa *ser* a *estar* nebo *estar* a *haber*. Chybné používání sloves *ser* a *estar* ale může zcela změnit význam celého sdělení. «*Primero, hay que darse cuenta de que los dos verbos corresponden al único verbo checo být, lo que significa que los checos que aprendan la lengua española muchas veces tendrán dificultades con su traducción al español. Para usar correctamente los dos equivalentes del único verbo checo se necesita mucha práctica y, a veces, cierta intuición.*»²

Existují adjektiva, která se používají pouze se slovesem *ser* a existují adjektiva, která se používají pouze v kombinaci se slovesem *estar*. Máme ale také adjektiva, která mohou být použita s oběma slovesy, avšak jejich význam je naprosto odlišný.³ Mezi tato adjektiva, která mohou být použita s oběma slovesy, se řadí například adjektivum *bonito*, *despierto* nebo *malo*. Tato problematika bude blíže vysvětlena na straně 18.

K záměně sloves *estar* a *haber* dochází zejména při udávání polohy a umístění podmětu. Jak uvádí Macíková a Mlýnková (2014: 148) pro vyjádření umístění používáme sloveso *estar* a výrazu *hay*. Sloveso *estar* používáme, je-li podmět již známý, je tedy u něj člen určitý, zájmeno přivlastňovací nebo ukazovací, nebo je podmětem vlastní jméno, a my udáváme jeho umístění.⁴

2.3 SLOVESO SER

V této kapitole se budeme stručně věnovat etymologii slovesa *ser*, tedy tomu, z jakého slovesa a jazyka se toto sloveso vyvinulo a následně se zaměříme na jednotlivá užití tohoto slovesa.

² ČERNÝ, Jiří. *Morfología española*, Druhé vydání, Olomouc, 2008, str. 114

Překl.: «Nejprve si musíme uvědomit, že tato dvě slovesa odpovídají jedinému českému slovesu *být*, což znamená, že Češi učící se španělský jazyk budou mít často potíže s jeho překladem do španělštiny. Správné používání dvou ekvivalentů tohoto jediného českého slovesa vyžaduje hodně cviku a občas i trochu intuice.»

³ ČERNÝ, Jiří. *Morfología española*, Druhé vydání, Olomouc, 2008, str. 83

⁴ MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Velká španělská gramatika. Gramática completa de la lengua española*, Brno, Edika, 2014, str. 148

2.3.1 ETYMOLOGIE SLOVESA SER

Španělské sloveso *ser* pochází z latinského slovesa *esse*, které bylo považováno za sloveso označující existenci. V klasické latině existovalo sloveso *esse*, které ve vulgární latině vytvořilo *ěssěre* se stejným významem. Sloveso *ěssěre* se nejprve změnilo na *essére*, pak ztratilo počáteční *e* a zkrátilo koncové *e*, čímž se z něj stalo dnešní sloveso *ser*.

V klasické latině však existovalo další sloveso, *sēdēre*, které znamenalo „sedět“, ale postupně získalo význam „zůstat na jednom místě“ a nakonec i význam „být“.⁵

2.3.2 UŽITÍ SLOVESA SER

V této části práce se budeme zabývat španělským slovesem *ser* a možnými způsoby jeho užití. Budeme se opírat o několik gramatik, zejména o dílo *Španělština pro samouky, Morfología española, Sintaxis del español, Gramática de uso del español a Claves del español*.

Jak uvádí Carballera Cotillas a Ángeles Sastre Ruano (1993: 300)⁶ «*Generalmente se señala que ser, verbo de la intemporalidad, atribuye cualidades consideradas como permanentes, independientes de toda circunstancia.*»⁷

Jak uvádí Libuše Prokopová (1992: 63) slovesa *ser* použijeme při vyjadřování bytí a bytostných, podstatných, trvalých vlastností a vztahů, jako je národnost, původ, příbuzenský vztah, povaha, politické přesvědčení, zaměstnání, vzhled, vlastnictví, počet, látka apod.⁸

Jak uvádí Pablo Domínguez a Plácido Bazo (1994: 120)⁹ sloveso *ser* se jako nezávislé sloveso používá pro vyjádření těchto entit:

(1) a. Identita

b. *Soy Paco, el primo de María.*

⁵ COROMINAS, Joan. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, vol. V, Barcelona, Editorial Gredos, 1997.

⁶ ÁNGELES SASTRE RUANO, María a Yolanda CARBALLERA COTILLAS. *Uso de ser y estar: Revisión de la gramática y constatación de la realidad lingüística. El español como lengua extranjera. De la teoría al aula: actas del tercer Congreso Nacional de ASELE*. Málaga, 1993, del 10 al 12 de octubre de 1991, str. 299-314

⁷ Překl.: «Obecně se poukazuje na to, že sloveso *ser*, sloveso *neohraničené v čase*, přisuzuje vlastnosti považované za trvalé a nezávislé na jakýchkoliv okolnostech.»

⁸ PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*, Osmé, přepracované vydání, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1989, str. 63

⁹ DOMÍNGUEZ, Pablo; BAZO, Plácido. *Claves del español. Gramática práctica*, Madrid, Gráfica Internacional, S.A., 1994, str. 120

- c. *Ésta es la Plaza Mayor.*
- (2) a. Hlavních vlastností
 b. *Sus padres eran alemanes.*
 c. *Fernando es alto, rubio y muy simpático.*
- (3) a. Povolání
 b. *Carmen es economista.*
- (4) a. Materiál, původ, vlastnictví (nejčastěji s předložkou *de*)
 b. *El piso es todo de madera. / El suelo es sintético.*
 c. *¿De qué parte de España eres? Soy asturiano / de Asturias.*
 d. *Estas llaves son de Arturo, creo. / Estas llaves son tuyas.*
- (5) a. Množství, čas, cena
 b. *Dos y dos son cuatro.*
 c. *Son las tres en punto.*
 d. *¿Cuánto es el periódico?*
- (6) a. V neosobních konstrukcích pomocí slovesa *ser* hodnotíme situaci
 b. *Es preciso trabajar.*
 c. *Es probable que llueva.*
- (7) a. Místa a času, ve kterém se něco nachází
 b. *¿Dónde es la fiesta?*
 c. *La boda será en agosto.*

Jak uvádí García Santos (1993: 217)¹⁰ sloveso *ser* znamená *existovat*. To znamená, že místo slovesa *existir* lze použít sloveso *ser*. A v tomto smyslu jej nelze nikdy zaměňovat se slovesem *estar*, protože *estar* tento význam nemá. Toto použití je typické pro filozofický a literární jazyk.

- (8) a. *Dios es = Dios existe.*

¹⁰ GARCÍA SANTOS, Juan Felipe. *Sintaxis del español. Nivel de perfeccionamiento*, Salamanca, Universidad de Salamanca, 1993, str. 217

Dále se v této publikaci uvádí, že nelze slovesa *ser* a *estar* zaměňovat ani pokud nahrazujeme slovesa jako *ocurrir*, *suced*er nebo *celebrarse*, protože i v případě těchto sloves je synonymem pouze sloveso *ser*.

- (9) a. *¿Qué va a ser de ellos ahora?* = *¿Qué va a pasar, qué va a suceder noc ellos ahora?*
b. *¿Qué fue de aquel libro que pedí?* = *¿Qué ocurrió con aquel libro que pedí?*
c. *Eso fue tal como yo cuento.* = *Eso sucedió tal como yo cuento.*
d. *El partido es el próximo sábado a las cinco.* = *El partido se celebrará el próximo sábado a las cinco.*¹¹

J. F. García Santos taktéž uvádí, že nejznámější pravidlo pro používání slovesa *ser* je, že se používá, pokud mluvíme o trvalém stavu nebo o základní charakteristice. Autor ale vzápětí na příkladu dokazuje, že je toto pravidlo nesprávné.

- (10) a. *A veces, sólo a veces, somos egoístas.*

«*Es decir, usamos ser aunque señalamos que se trata de algo accidental. Esta conocida regla, por lo tanto, es falsa. Pero no sólo eso: es la responsable del mayor número de errores cometidos por los hablantes de nivel avanzado.*»¹²

Jako další způsoby používání slovesa *ser* jmenuje tyto entity:

- (11) a. Pokud se ve větě nachází atribut ve formě podstatného jména, infinitivu nebo zájmena
b. *Lo que ha dicho es verdad.*
c. *Es ése.*
d. *Aquello era vivir.*

- (12) a. S podstatnými jmény označujícími povolání
b. *Antonio es camarero.*

¹¹ GARCÍA SANTOS, Juan Felipe. *Sintaxis del español. Nivel de perfeccionamiento*, Salamanca, Universidad de Salamanca, 1993, str. 217-218

¹² GARCÍA SANTOS, Juan Felipe. *Sintaxis del español. Nivel de perfeccionamiento*, Salamanca, Universidad de Salamanca, 1993, str. 219

Překl.: «To znamená, že používáme *ser*, i když naznačujeme, že jde o něco prozatímního. Toto známé pravidlo je tedy mylné. Ale nejen to: je zodpovědné za největší počet chyb, kterých se dopouští mluvčí s pokročilými znalostmi jazyka.»

c. *María es estudiante.*

(13) a. S číslovkami označujícími celek nebo pokud je číslovka součástí další definice

b. *En clase somos ocho.*

c. *Su hijo es el primero («es el más inteligente, es el mejor»).*

(14) a. Pokud je přísudek jmenný ve větě ve formě přídavného jména kvalitativního a pokud je možné vydedukovat podstatné jméno i bez jeho zmínění

b. *El gato es (un animal) cariñoso.*

c. *Lo que ha hecho es (una acción) de cobardes.*

d. *La decisión fue (una decisión) legal.*

2.4 SLOVESO ESTAR

V následující kapitole se budeme věnovat slovesu *estar*. Stejně jako v kapitole předchozí, se nejprve zaměříme na etymologii tohoto slovesa a následně na jeho užití dle několika gramatik.

2.4.1 ETYMOLOGIE SLOVESY ESTAR

Španělské sloveso *estar* pochází z latinského slovesa *stare* = *stát*, ze kterého vznikla i slova *estado* (*stav*), *estación* (*stanice, období*) nebo *establo* (*stáj*).

Počáteční *e-* (*stare* → *estar*) je výsledkem fonetické evoluce latinských slov. Latinská slova, které začínala na písmeno *s*, po kterém následovala souhláska (*schola*, *sponsa*, *spiritus*), byla postupně obohacena o počáteční *e-* (*escuela*, *esposa*, *espíritu*), a to z toho důvodu, že pro obyvatele Španělska bylo vyslovování písmena *s* před souhláskou obtížné.

«Pro označení pozice v prostoru existovala v dřívější španělštině následující slovesa: *estar*, které označovalo pozici ve stoje; *seer* nebo *seyer* (< lat. *sedere*), které označovalo polohu v sedě; *yazer* (< lat. *iacere*), označující horizontální polohu nebo polohu vleže a *ficar* (< lat. *ficticare*), které také označovalo polohu, ale bez upřesnění způsobu nebo postoje, který subjekt zaujal. Velmi brzy se toto poslední sloveso sloučilo se slovesem *seer*, které ztratilo svou modální nuanci, i když se stále někdy používá v primitivním smyslu *sedět*. S ohledem na sloveso *estar* také okamžitě ztratilo svoji modální podstatu vertikální polohy, ale nadále se odlišovalo od slovesa *ser* tím, že ve

vztahu k němu naznačovalo přechodnou situaci nebo pozici, která byla důsledkem předchozí akce nebo procesu.»¹³

2.4.2 UŽITÍ SLOVESA ESTAR

Dalším slovesem, kterým se budeme v této práci zabývat, je *estar*. «[...] *estar*, verbo de la temporalidad, las considera (cualidades) como transitorias o accidentales, determinadas por alguna circunstancia.»¹⁴

Jak uvádí Pablo Domínguez a Plácido Bazo (1994: 121) sloveso *estar* se používá pro vyjádření následujících skutečností:

(15) a. Stav nebo náhodná vlastnost

b. *Pedro está enfermo.*

c. *El agua está caliente.*

d. *Estoy muy nervioso.*

(16) a. Reálné nebo přenesené pozice

b. *El Sena está en París.*

c. *Estamos en plena campaña electoral.*

(17) a. Prozatímní situace (s předložkou *de*)

b. *Mi hermana está de contable en una empresa.*

c. *En agosto todo el mundo está de vacaciones.*

Dle publikace *Gramática de uso del español*¹⁵ se sloveso *estar* používá pro označení těchto entit:

(18) a. Fyzická nebo dočasná situace

b. *¿Dónde está Carlos? -Está en clase.*

c. *Ya estamos en primavera.*

¹³ CUERVO, Rufino José. *Diccionario de Construcción y Régimen de la Lengua Castellana*, tomo III, Bogotá, 1994, str. 1097

¹⁴ ÁNGELES SASTRE RUANO, María a Yolanda CARBALLERA COTILLAS. *Uso de ser y estar: Revisión de la gramática y constatación de la realidad lingüística. El español como lengua extranjera. De la teoría al aula: actas del tercer Congreso Nacional de ASELE*. Málaga, 1993, del 10 al 12 de octubre de 1991, str. 299-314

Překl.: Sloveso *estar*, sloveso *dočasnosti*, označuje vlastnosti, které jsou považovány za přechodné nebo náhodné, určené nějakou okolností.

¹⁵ ARAGONÉS, Luis; PALENCIA, Ramón. *Gramática de uso del español. Teoría y práctica*, Madrid, Ediciones SM, 2009, str. 82

(19) a. Vlastnosti nebo abnormální či dočasné stavy subjektu

b. *Estoy resfriado y un poco cansado.*

c. *El coche **está** averiado.*

(20) a. Dočasné situace (vazba *estar de* + *podstatné jméno*)

b. *¿Dónde **está** Alicia? -**Está** de vacaciones.*

c. *Este año **están** de moda las faldas largas.*

Macíková a Mlýnková¹⁶ uvádí, že sloveso *estar* se používá v následujících situacích:

(21) a. Pro určování polohy nebo umístění (přechodného i trvalého) nějakého předmětu nebo osoby

b. *¿Dónde **están** tus padres? -**Están** en casa de abuela.*

c. *La República Checa **está** en el centro de Europa.*

(22) a. Pro vyjadřování přechodných stavů

b. ***Está** muy contento.*

c. ***Estoy** nervioso.*

Sloveso *estar* také vstupuje do několika slovesných vazeb. První takovou vazbou je *estar* společně s předložkou *de* a podstatným jménem bez členu. Jak uvádí Macíková a Mlýnková (2005: 144) tato vazba odpovídá české vazbě *být na*, ale ne přímo ve významu místním.

(23) a. ***estar de** vacaciones*

b. ***estar de** visita*

c. ***estar de** excursión*

Další vazbou je *estar* + *gerundium*. Tato konstrukce se používá k vyjádření právě probíhajícího děje.

(24) a. ***Estoy viendo** los juegos Olímpicos.*

¹⁶ MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Španělština pro samouky a věčné začátečníky*, Praha, Albatros Media a.s., 2017, str. 29

V konstrukci *estar hecho* + *podstatné jméno*, má sloveso *estar* význam být z někoho něco. Používá se většinou ve zvolání a má buď ironické, nebo obdivné zabarvení.

(25) a. ¡*Tú estás hecho un sabelotodo!*

Dále se toto sloveso také používá pro vyjádření výsledku děje s přičestím trpným.

(26) a. *El hotel está remodelado.*

2.5 UŽITÍ SLOVES SER A ESTAR

Jak bylo již zmíněno, u sloves *ser* a *estar* velmi často dochází k jejich vzájemné záměně, protože na první pohled působí jako synonyma. Toto domnění je ale mylné. Tato dvě slovesa mohou být například použita se stejným přídavným jménem, ale každé z těchto slovních spojení má naprosto odlišný význam. Mezi přídavná jména, která mohou být použita s oběma slovesy, patří například *bueno*, *rico*, *malo* nebo *listo*.

Existují ale i situace, ve kterých se tato slovesa mohou zaměnit a na konečné sdělení to nebude mít žádný vliv. Některé příklady uvádí Domínguez a Bazo.¹⁷

(27) a. Pro vyjádření data

b. *Mañana es 20 / estamos a 20.*

(28) a. Pro vyjádření ceny

b. *¿A cuánto / cómo son / están los plátanos?*

(29) a. Pro vyjádření rodinného stavu

b. *Es / Está soltero, casado, etc.*

(30) a. Pro vyjádření výsledku nějaké aktivity a stavu počasí

b. *El concierto fue / estuvo magnífico.*

c. *La mañana es / está espléndida.*

¹⁷ DOMÍNGUEZ, Pablo; BAZO, Plácido. *Claves del español. Gramática práctica*, Madrid, Gráfica Internacional, S.A., 1994, str. 122

Pokud se blíže podíváme na adjektiva, jsou zde taková, která se pojí výhradně s jedním z těchto dvou sloves, nebo taková, která se mohou pojit s oběma slovesy. Jiří Černý (2008: 82) některá tato adjektiva rozděluje do tří tabulek.

1. Adjektiva, která se pojí pouze se slovesem *ser*

<i>es absurdo</i>	<i>es evidente</i>	<i>es probable</i>	<i>es astronómico</i>
<i>es común</i>	<i>es importante</i>	<i>es posible</i>	<i>es lingüístico</i>
<i>es diferente</i>	<i>es necesario</i>	<i>es español</i>	<i>es político</i>
<i>es distinto</i>	<i>es normal</i>	<i>es madrileño</i>	<i>es religioso</i>

2. Adjektiva, která se pojí pouze se slovesem *estar*

<i>está cansado</i>	<i>está satisfecho</i>	<i>está acabado</i>	<i>está hecho</i>	<i>está vacío</i>
<i>está contento</i>	<i>está roto</i>	<i>está terminado</i>	<i>está lleno</i>	<i>está sentado</i>

3. Adjektiva, která se pojí s oběma slovesy

<i>es bonito</i> (hezky)	<i>está bonito</i> (sluší mu to)
<i>es débil</i> (nesmělý)	<i>está débil</i> (slabý, unavený)
<i>es delicado</i> (citlivý)	<i>está delicado</i> (nemocný)
<i>es despierto</i> (chytrý)	<i>está despierto</i> (je vzhůru, nespí)
<i>es listo</i> (chytrý)	<i>está listo</i> (připravený, hotový)
<i>es malo</i> (zlý)	<i>está malo</i> (nemocný)
<i>es negro</i> (černý)	<i>está negro</i> (rozzlobený)
<i>es interesado</i> (myslí jen na sebe)	<i>está interesado</i> (má zájem)

2.6 UŽITÍ SLOVES SER A ESTAR DLE GRAMATIK POUŽÍVANÝCH K VÝUCE ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA

V této kapitole se zaměříme na slovesa *ser* a *estar* z pohledu, jak je jejich používání vysvětlené v gramatikách používaných k výuce španělského jazyka. Konkrétně to budou gramatiky *Fiesta* a *Aventura*, které jsou určeny primárně pro české studenty, a protějšek bude tvořit gramatika *Prisma*, která je dílem kolektivu španělsky mluvících autorů. Pro účely naší práce budeme používat gramatiky, jejichž obsah odpovídá jazykové úrovni A1-A2.

2.6.1 FIESTA

Fiesta je učebnice španělštiny, která je dílem kolektivu autorů. Jednou z autorů je i česká vysokoškolská učitelka a hispanistka Jana Králová, která působí na Ústavu translatologie FF UK v Praze.

V této kapitole budeme pracovat s prvním dílem učebnice. V učebnici není přesně specifikovaná jazyková úroveň, které by měl student dosáhnout, ale pokud ji porovnáme s dalšími dvěma učebnicemi, které budeme pro tuto část práce používat, dá se předpokládat, že učebnice obsahuje gramatiku a slovní zásobu na úrovni A1/A2.

Fiesta každému z těchto tři sloves věnuje samostatné vysvětlení. V této učebnici je jejich používání vysvětlené prostřednictvím krátkých shrnutí ve formě tabulek. Základní použití slovesa *ser* je vysvětlováno již v první lekci. V této lekci jsou popisovány pouze tři základní způsoby užití slovesa *ser*:

a. Pro připojení podstatného jména ve jmenném přísudku:

¿Quién es? – Es Pedro. / Kdo je to? – To je Pedro.

b. Pro vyjádření původu:

¿De dónde es? – De Madrid. / Odkud je? – Z Madridu.

c. Pro vyjádření vlastnictví:

¿De quién es la coca-cola? – (Es) de María. / Čí je ta coca-cola? – (Je) Mariina.¹⁸

Další způsoby užití slovesa *ser* jsou popisovány v lekci druhé:

a. Ve spojení s číslovkami:

¿Cuántos sois? – Somos ocho. / Kolik je vás? – Je nás osm.

b. Při určování času jak ve spojení s hodinami, tak s názvy dnů v týdnu, měsíců i s letopočty:

¿Qué hora es? – Son las tres. / Kolik je hodin? – Jsou tři.

Hoy es martes. / Dnes je úterý.

c. Při vyjadřování stálé, neměnné vlastnosti:

La película que echan es española. / Film, který promítají, je španělský.

Lenka no es muy alta. / Lenka není příliš vysoká.¹⁹

Slovesu *estar* se autoři věnují v lekci třetí. Dle této učebnice se *estar* používá v následujících případech:

¹⁸ KRÁLOVÁ, Jana. *Fiesta 1*, Plzeň, Fraus, 2011, str. 14

¹⁹ Tamtéž, str. 25

a. S příslovecným určením místa:

El cine Praha está en la Plaza de San Venceslao. / Kino Praha je na Václavském náměstí.

b. K vyjádření přechodné vlastnosti nebo stavu:

¿Cómo estás? – Estoy bien. / Jak se máš? – Mám se dobře.

Rozdíl v užití sloves *ser* a *estar* je ukázaný na následující větě:

a. *Gonzalo es de Madrid, pero ahora está en Praga.* / Gonzalo je z Madridu, ale teď je v Praze.²⁰

První díl učebnice *Fiesta* se užití sloves *ser* a *estar* více nevěnuje.

2.6.2 AVENTURA

Aventura je třídílná série učebnic, jejímiž autory jsou Kateřina Brožová a Carlos Ferrer Peñaranda. První díl této série odpovídá úrovni A1+ podle *SERR* (*Společný evropský referenční rámec*).

V této učebnici se na konci každé lekce vyskytuje shrnutí. Na jedné straně je shrnuta veškerá gramatika, kterou by měl student po dokončení lekce ovládat a na další straně jsou vypsána slovíčka, která se v dané lekci objevovala.

Sloveso *ser* se v učebnici *Aventura* objevuje již v první lekci, ale pouze velmi okrajově. Po dokončení této lekce se předpokládá, že se student bude umět pomocí slovesa *ser* představit, a také bude umět pomocí tohoto slovesa vyjádřit některé základní vlastnosti. Další zmínka o tomto slovesu se objevuje v lekci třetí, kde se uvádí: «*Ser* se používá pro určení identity, původu a trvalých vlastností, také pro určení povolání, vlastnických vztahů nebo hodin.»²¹

V této lekci je zmíněn i způsob užití slovesa *estar*, o kterém se uvádí následující: «*Estar* slouží k určení polohy, umístění konkrétní osoby, věci nebo místa: “co/kdo” (*Rambo*) – “je” (*está*) – “kde” (*en el parque*). Pomocí tohoto slovesa se tedy ptáme, kde (*dónde*) se něco nebo někdo nachází a odpovídáme na tuto otázku. *Estar* se pojí často s předložkou *en* (v, na). Existují vazby slovesa *estar* s předložkou *de*, např. *estar de vacaciones* (být na prázdninách).»²²

První díl *Aventury* více způsobů užití těchto sloves neuvádí.

²⁰ KRÁLOVÁ, Jana. *Fiesta 1*, Plzeň, Fraus, 2011, str. 35

²¹ BROŽOVÁ, Kateřina; FERRER PEÑARANDA, Carlos. *Aventura 1*, Praha, Klett, 2009, str. 45

²² BROŽOVÁ, Kateřina; FERRER PEÑARANDA, Carlos. *Aventura 1*, Praha, Klett, 2009, str. 45

2.6.3 PRISMA

Učebnice *Prisma* je dílem kolektivu španělsky mluvících autorů, která je rozdělena do šesti úrovní: *Comienza* (A1), *Continúa* (A2), *Progresá* (B1), *Avanza* (B2), *Consolida* (C1) a *Perfecciona* (C2). Tyto úrovně odpovídají *SERR* a *PCIC* (*Plan Curricular del Instituto Cervantes*).

Pro naše účely budeme používat první dva díly, tedy učebnice, jejichž obsah odpovídá úrovním A1 a A2.

Slovesu *ser* se první díl učebnice *Prisma* věnuje již v lekci první. Stejně jako v učebnici *Fiesta*, i zde je užití slovesa *ser* vysvětleno prostřednictvím shrnutí. Dle této učebnice se sloveso *ser* používá pro vyjádření těchto entit:

a. Představení: ser + nombre

Soy Marisol García.

b. Národnost nebo původ: ser + přídavné jméno vyjadřující národnost / ser + de + podstatné jméno označující zemi, město, vesnici, ...

Soy inglés.

Soy de Manchester.

c. Povolání: ser + název profese / ser estudiante de + název oboru studia

Yo soy profesora de español, ¿y tú?

*(Yo soy) Estudiante de Económicas.*²³

V prvním díle učebnice se nevyskytuje žádné vysvětlení užití slovesa *estar* jako takového.

V díle druhém jsou slovesa *ser* a *estar* již vysvětlována o něco podrobněji a je kladen důraz na to, aby byl co nejlépe vysvětlen rozdíl mezi způsoby užití těchto sloves.

Ve druhé lekci se objevuje tabulka, ve které jsou souběžně vysvětlovány způsoby užití, jak slovesa *ser*, tak i slovesa *estar*.

SER	ESTAR
Sirve para:	Sirve para:
Identificar – <i>Soy Nuria.</i> (<i>Představení se / identifikace</i>)	Ubicar o localizar cosas, lugares y a personas (<i>Umístění nebo lokalizace věcí, míst a osob</i>)

²³ EQUIPO PRISMA. *Prisma Comienza*. Madrid, Editorial Edinumen, 2001, str. 14

Decir la nacionalidad – <i>Es danés.</i> (Určení národnosti)	Hablar del estado físico y de ánimo – <i>Está deprimido.</i> (Označení fyzického a duševního stavu)
Hablar de características inherentes a una cosa, lugar o persona – <i>El cielo es azul. / Buenos Aires es grande. / Mi amiga es alta.</i> (Označení neodmyslitelných vlastností věci, místa nebo osoby)	Marcar el resultado de una acción o el fin de un proceso – <i>La puerta está abierta. / Está muerto.</i> (Označení výsledku akce nebo ukončení procesu)
Valorar un hecho, una cosa o a una persona – <i>Trabajar en casa es más relajado.</i> (Zhodnocení skutečnosti, věci nebo osoby)	Con gerundio, marca una acción en desarrollo – <i>Marta está durmiendo.</i> (V kombinaci s gerundiem značí děj ve vývoji)
Decir la hora – <i>Son las diez de la mañana.</i> (Určení času)	Precede a bien y mal – <i>La carta está bien. / Los ejercicios están mal.</i> (Předchází adjektivům bien a mal)
Marcar una fracción o periodo de tiempo – <i>Es de día. / Es lunes. / Es primavera.</i> (Označení části nebo časového úseku)	Con la preposición de indica un trabajo temporal – <i>Está de camarero.</i> (S předložkou de označuje dočasné povolání)
Referirse a la celebración de un acontecimiento o suceso – <i>La fiesta es en mi casa.</i> (Poukázání na oslavu nějaké události nebo úspěchu)	En primera persona de plural se usa para situarnos en el tiempo – <i>Estamos a 3 de mayo. / Estamos en otoño.</i> (V první osobě množného čísla se používá pro umístění v čase)
Decir la profesión – <i>Somos médicos.</i> (Označení povolání)	

Tabulka 1 - Užití sloves *ser* a *estar* převzatá z učebnice *Prisma 2*²⁴

V této lekci je také cvičení, které se soustředí na adjektiva, která se mohou používat, jak se slovesem *ser*, tak se slovesem *estar*. Studenti mají za úkol adjektiva přiřadit ke správným definicím.

²⁴ EQUIPO PRISMA. *Prisma Continúa*. Madrid, Editorial Edinumen, 2002, str. 25

1.5.1.   Ahora, coloca los adjetivos en su lugar y tendrás la diferencia de significado con *ser* o *estar*.

malo/a • listo/a • claro/a • verde • negro/a bueno/a • rico/a • cerrado/a • abierto/a		
<i>Ser</i>	<i>Estar</i>	
Una cosa de buena calidad > Una persona honesta >	bueno/a	< Una comida o producto de buen sabor < Una persona atractiva
Una persona inteligente >		< Una persona o cosa que está preparada para algo
Color de las plantas y otras cosas >		< Algo inmaduro o alguien inexperto
Algo que es evidente >		< Una explicación o concepto sencillo
Persona con mal carácter y malas intenciones > Cosa de mala calidad >		< Persona enferma < Cosa en malas condiciones, estropeada < Alimento de mal sabor
Persona extrovertida, comunicativa, tolerante y sociable >		< No está cerrado < Resultado de la acción de abrir
Persona con mucho dinero >		< Alimento con mucho sabor
Persona introvertida >		< Objeto o lugar que no está abierto < Resultado de la acción de cerrar
Color de la noche y otras cosas >		< Estar muy moreno después de tomar el sol < Estar sucio, no limpio < Estar enfadado o harto

Obrázek 1 - Gramatické cvičení převzaté z učebnice Prisma 2²⁵

2.7 SLOVESO HABER

Posledním slovesem, kterému se budeme v této práci věnovat, je sloveso *haber*. Struktura této kapitoly bude stejná jako u kapitol předchozích. Nejprve se krátce zaměříme na etymologii tohoto slovesa a následně se budeme věnovat způsobům jeho používání.

2.7.1 ETYMOLOGIE SLOVESY HABER

Real Academia Española uvádí: «*El verbo haber procede del latín habere, que significa 'tener', y con este sentido se usó también en el español medieval y clásico. ... Sin embargo, con este sentido, pronto perdió terreno en favor de tener, y haber se especializó en sus usos como auxiliar y como impersonal. Su empleo hoy con el valor de tener es un arcaísmo lingüístico que solo se da en textos escritos, especialmente literarios, con intención arcaizante, o en expresiones jurídicas, normalmente en construcción pasiva.*»²⁶

²⁵ EQUIPO PRISMA. *Prisma Continúa*. Madrid, Editorial Edinumen, 2002, str. 26

²⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario panhispánico de dudas, Haber*, dostupné z <<https://www.rae.es/dpd/haber>>

2.7.2 UŽITÍ SLOVESA HABER

Sloveso *haber* se využívá zejména k označení existence. Toto sloveso se používá ve 3. osobě čísla jednotného ve formě *hay*. Pokud se mluví o existenci, nikdy se sloveso *haber* nepoužívá v množném čísle – vždy je zachována forma čísla jednotného.

Pro určení existence v jiných slovesných časech se používá třetí osoba jednotného čísla v příslušném čase.

*Pretérito perfecto: Este año **ha habido** muchos incendios.*

*Pretérito imperfecto: Hace 50 años no **había** muchos coches en Madrid.*

*Futuro simple: Dentro de pocos años **habrá** seis mil millones de personas en el mundo.*²⁷

Jak uvádí Matte Bon²⁸, sloveso *haber*, respektive neosobní forma *hay*, se používá pro:

- (31) a. Uvedení do kontextu něčeho, co dosud nebylo zmíněno
- b. *Perdone, por favor, ¿sabe dónde **hay** un bar por aquí cerca?*
- c. *Oye, **hay** un señor esperándote en el pasillo, Dice que tiene una cita contigo.*
- d. *¿Cuántas personas **hay** en el grupo? -Como veinte.*

«*Hay* (od slovesa *haber*) znamená *je, vyskytuje se*. Právě tento význam „*vyskytuje se*“ je charakteristický pro rozdíl od *es*, jež označuje vlastnost, a *está*, jež uvádí stav nebo místo. Tvar *hay* je stejný pro jednotné i množné číslo. Používá se před podstatnými jmény bez členu, s členem neurčitým nebo s číslovkou. Nestojí nikdy u členu určitého.»²⁹

Prokopová (2008: 81)³⁰ uvádí, že se sloveso *haber* používá zejména pro vyjádření této skutečnosti:

- (32) a. Výskyt
- b. *En esta ciudad **hay** sólo un hotel.*
- c. *Aquí **hay** dos cafeterías.*

Překl.: Sloveso *haber* pochází z latinského slovesa *habere*, které znamená *mít*, a v tomto smyslu se používalo také ve středověké a klasické španělštině. ... Nicméně tento smysl brzy ztratilo ve prospěch slovesa *tener* a užití slovesa *haber* se zúžilo na sloveso pomocné a neosobní. Jeho použití ve smyslu *mít* je považováno za lingvistický archaismus, který se používá pouze v psaných textech, zejména literárních, které mají archaizující záměr, nebo v právních výrazech, zejména v pasivní konstrukci.

²⁷ ARAGONÉS, Luis; PALENCIA, Ramón. *Gramática de uso del español. Teoría y práctica*, Madrid, Ediciones SM, 2009, str. 84

²⁸ MATTE BON, Francisco. *Gramática Comunicativa del español. De la idea a la lengua*, tomo II, Madrid, Edelsa, 1998, str. 47

²⁹ PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*, Leda, 2008, str. 80

³⁰ Tamtéž, str. 81

Macíková a Mlýnková (2014: 147)³¹ uvádí, že mimo výskytu a existence, neosobní tvar *hay* označuje také tyto skutečnosti:

- (33) a. Vyjádření určitého počtu existujících předmětů nebo jevů
b. *¿Cuántos estudiantes extranjeros **hay** en tu escuela?*
c. *En mi escuela **hay** 30/muchos/bastantes/no **hay** estudiantes extranjeros.*
- (34) a. Udávání polohy nebo umístění
b. *En el centro de la ciudad **hay** bastantes restaurantes.*

Další použití slovesa *haber* je ve vazbě *hay que + infinitiv*. «Vazba *hay que + infinitiv* vyjadřuje nutnost nebo povinnost. Na rozdíl od *tener que + infinitiv* je však vazba s *hay* neosobní (je třeba, je nutno apod.)»³²

2.8 UŽITÍ SLOVES HABER A ESTAR

«Pro vyjádření umístění známe již sloveso *estar* a výraz *hay*. Sloveso *estar* používáme, je-li podmět již známý, je tedy u něj člen určitý nebo zájmeno přivlastňovací nebo ukazovací, nebo je podmětem vlastní jméno a my udáváme jeho umístění.

U výrazu *hay* většinou podmět následuje, dosud nám byl neznámý a má proto u sebe člen neurčitý, číslovku určitou i neurčitou, zájmeno neurčité nebo je v množném čísle bez členu.»³³

- (35) a. *¿Dónde **está** el cuarto de baño?*
b. *El cuarto de baño **está** a la derecha.*
c. *¿Dónde **está** Santander?*
d. *Santander **está** en el norte de España.*
- (36) a. *¿Qué **hay** a la izquierda?*
b. *A la izquierda **hay** un dormitorio / tres dormitorios.*
c. *En España **hay** muchas playas.*

³¹ MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Velká španělská gramatika*, Brno, Edika, 2014, str. 147

³² MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny*, 1. díl, Brno, Edika, 2005, str. 59

³³ MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny*, 1. díl, Brno, Edika, 2005, str. 58

Dubský (1991: 79)³⁴ uvádí «Rozdíl mezi větami s *está* a *hay* je dán též mírou určitostí příslušného podstatného jména a východiskem výpovědi. Vycházíme-li ve větě od známého podmětu, klademe sloveso *estar*. Směřujeme-li k podmětu neznámému, klademe *hay*.» Tuto skutečnost Dubský ukazuje na následujících příkladech:

- (37) a. ¿*Qué hay aquí?* – *Aquí hay un libro.* / Co je tady? – Tady je nějaká kniha.
b. ¿*Dónde está el libro?* – *El libro está aquí.* / Kde je (ta) kniha? – Ta kniha je tady.

V příkladu a. je novou informací *un libro*, v příkladu b. je novou informací o knize slůvko *aquí*.

2.9 UŽITÍ SLOVES HABER A ESTAR DLE GRAMATIK POUŽÍVANÝCH K VÝUCE ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA

Stejně jako u sloves *ser* a *estar*, i u sloves *haber* a *estar* může dojít k jejich vzájemné záměně, protože obě slovesa používáme pro označení umístění.

I v této kapitole budeme používat první díly učebnic *Fiesta* a *Aventura*, jako zástupce učebnic určených především českým studentům, a taktéž první díl učebnice *Prisma*, která je určena zahraničním studentům.

2.9.1 FIESTA

Jako první se zaměříme na učebnici *Fiesta*, kterou jsme již krátce představili v rámci kapitoly 2.6.

I v případě slovesa *haber* je tomuto slovesu věnováno samostatné vysvětlení, ale až v lekci páté. Jeho užití je v učebnici vysvětlováno následovně:

- a. **Pomocí tvaru *hay* se mluvčí ptá, zda něco nebo někdo někde (vůbec) je:**

¿*Hay habitaciones libres?* / Jsou/Máte volné pokoje?

¿*Hay sangria?* / Je/Máte sangriú?

¿*Qué hay en la pared?* / Co je na zdi?

- b. **Ve stejné funkci se používá i v oznamovacích větách:**

Bien, hay otros servicios, si lo desea. / Dobrá, jsou tu/máme další služby, jestli si je přejete.

³⁴ DUBSKÝ, Josef a kol. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha, SNTL, 1991, str. 79

Podstaté jméno je v těchto vazbách zpravidla doprovázeno neurčitým členem, neurčitým zájmenem nebo číslovkou:

Hay también un póster en la pared. / Na zdi je/máme také (jeden) plakát.

¿*Hay un póster en la pared?* / Je na zdi (nějaký) plakát?

En la foto hay cinco personas. / Na fotografii je pět osob.³⁵

V prvním díle této učebnice není rozdíl mezi užitím slovesa *haber* a *estar* nijak popisován.

2.9.2 AVENTURA

V učebnici *Aventura* je užití slovesa *haber* vysvětlováno již ve druhé lekci. «*Hay* je neměnný tvar slovesa *haber*. V přít. čase budeme používat pouze tento tvar a překládat ho jako *je* nebo *jsou*. Za *hay* stojí člen neurčitý, podstatné jméno bez členu, číslovka, *muchos/muchas* apod. Nikdy člen určitý nebo vlastní jméno. *Hay* vyjadřuje existenci něčeho nebo někoho někde. Pořádek slov ve větě je většinou „kde“ (*En la clase*) – „je/jsou“ (*hay*) – „co/kdo“ (*un profesor*).»³⁶

V lekci osmé je zároveň vysvětlováno užití slovesa *haber* a *estar*. «Pomocí *hay* vyjadřujeme existenci blíže neurčených věcí. Protože hovoříme o blíže neurčených, nekonkrétních věcech, s *hay* se pojí neurčitý člen, podst. jméno bez členu, *alguno, ninguno, ninguno*, číslovky, *mucho, poco*, apod. Sloveso *estar* určuje polohu konkrétních věcí, o jejichž existenci již víme. Proto se *estar* pojí s určitým členem, ukazovacími zájmeny (*este ...*), přivlastňovacími zájmeny (*mi, tu ...*), osobními zájmeny a vlastními jmény, určujícími konkrétní osoby (*yo, tú, Pepe ...*).»³⁷

2.9.3 PRISMA

V prvním díle učebnice *Prisma* se nevyskytuje žádné konkrétní vysvětlení způsobu používání sloves *estar* a *haber*. V rámci jednoho cvičení mají studenti přiřazovat slovesa ve formě *están, hay* a *está* k odpovídajícím definicím. Na základě tohoto cvičení je v učebnici vysvětleno užívání těchto sloves následovně:

³⁵ KRÁLOVÁ, Jana. *Fiesta 1*, Plzeň, Fraus, 2011, str. 58

³⁶ BROŽOVÁ, Kateřina; FERRER PEÑARANDA, Carlos. *Aventura 1*, Praha, Klett, 2009, str. 33

³⁷ Tamtéž, str. 113

<i>HAY</i>	<i>ESTÁ</i>	<i>ESTÁN</i>
Pro určení existence něčeho nebo někoho	Pro určení prostorové polohy věci nebo osoby	Pro určení prostorové polohy více věcí či osob
Při mluvení o neznámé věci či osobě	Používá se ve formě: <i>určitý člen el/la + podstatné jméno + sloveso</i>	Používá se ve formě: <i>určitý člen los/las + podstatné jméno + sloveso</i>
Používá se ve formě <i>sloveso + neurčitý člen un/una + podstatné jméno</i>	Vztahuje se k podmětu v jednotném čísle	Vztahuje se k podmětu v množném čísle
Pokud je slovo v množném čísle, neuvádí se před ním člen: <i>sloveso + slovo v množném čísle</i>		
Používá se pouze v jedné formě, jak v jednotném čísle, tak v čísle množném		

Tabulka 2 - Gramatické cvičení převzaté z učebnice *Prisma 1*³⁸

Ani ve druhém díle učebnice se nenachází žádné konkrétní vysvětlení užití sloves *estar* a *haber*. Užití slovesa *estar* je vysvětleno v lekci druhé, jak již bylo zmíněno v kapitole 2.6.3, ale není vysvětleno, jaké rozdíly jsou mezi použitím slovesa *estar* a *haber*.

2.10 SHRnutí TEoretické Části

V teoretické části této práce jsme se věnovali španělským slovesům *ser*, *estar*, *haber* a způsobům jejich užití. Každému ze sloves jsme se věnovali individuálně a následně jsme popisovali postupy, kterými jsou způsoby užití těchto sloves vysvětlovány ve třech různých učebnicích, jenž jsou využívány k výuce španělského jazyka. Používali jsme pouze učebnice, které svým obsahem odpovídají jazykové úrovni A1/A2. Zvolili jsme učebnice odpovídající těmto jazykovým úrovním proto, že k přijetí na Filozofickou fakultu Jihočeské univerzity je minimální předpokládanou jazykovou úrovní právě

³⁸ EQUIPO PRISMA. *Prisma Comienza*. Madrid, Editorial Edinumen, 2001, str. 34

úroveň A2. V praktické části naší práce budeme pracovat se slohovými pracemi studentů FF JČU, a proto se předpokládá, že studenti ovládají veškeré dovednosti a užití daných sloves na této úrovni.

V praktické části této práce budeme pracovat s *Plan Curricular del Instituto Cervantes*, který rozvíjí a stanovuje referenční úrovně pro španělštinu podle doporučení, která ve své době navrhla Rada Evropy ve svém Společném evropském referenčním rámci.³⁹

Dle (*PCIC*) *Plan Curricular del Instituto Cervantes* jazykové úrovni A1 odpovídají základní znalosti slovesa *ser* a *estar*. Studenti by měli umět sloveso *ser* použít pro identifikaci (*Soy Elena.*), pro označení příslušnosti k určité třídě jako je původ, povolání, ideologie (*Soy español. Soy estudiante.*) a také by jej měli umět použít se zájmeny a podstatnými jmény (*Es él.*). Sloveso *estar* by studenti měli umět použít pouze pro označení umístění (*Está aquí.*).

Student ovládající jazyk na úrovni A2 by dle *PCIC* měl umět sloveso *ser* použít pro označení vlastnictví (*Es mi libro.*), množství a cen (*Somos tres*). Dále by měl student umět pomocí tohoto slovesa vyjádřit příčinu pomocí předložky *por* (*Es por tu culpa.*) a účelu (*Es para describir.*). Student s těmito znalostmi by se také měl seznámit s adjektivy, která se pojí pouze se slovesem *ser* (*Luis es sincero. Esas chicas son americanas.*). Sloveso *estar* by měl umět použít pro označení časových údajů (dat, měsíců, přechodných období) pomocí předložky *a* nebo *en*. Dále také pro vyjádření meteorologického stavu s předložkou *a* (*Estamos a tres grados.*) a měl by se seznámit s adjektivy, která se pojí pouze se slovesem *estar* (*Está contento.*).

Co se týče slovesa *haber*, dle *PCIC* by student ovládající jazyk na úrovni A1 měl být seznámen s tím, že se toto sloveso nikdy nepoužívá se členem určitým, užívá se v jednoduchých neosobních větách a nikdy se nepoužívá s přivlastňovacími zájmeny.

Student, jehož znalosti odpovídají úrovni A2, by měl umět sloveso vyčasovat v přítomném čase a použít jej ve složených časech jako sloveso pomocné. Také by měl vědět, že se toto sloveso užívá pouze s členem neurčitým.

Pokud porovnáme obsah učebnic, které jsme použili v teoretické části, s obsahem *PCIC* (*Plan Curricular del Instituto Cervantes*), zjistíme, že ne všechny informace se shodují. V případě slovesa *ser* se obsah všech tří gramatik shoduje. Všechny tři učebnice, které jsme v této práci použili, obsahují informace, které odpovídají požadavkům *PCIC*.

³⁹ CENTRO VIRTUAL CERVANTES. *Plan Curricular del Instituto Cervantes*, dostupné z <https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/plan_curricular/>

V případě slovesa *estar* tomu tak ale není. V učebnicích *Fiesta* a *Aventura* je vysvětleno užití tohoto slovesa pouze pro určení umístění nebo přechodného stavu, ale označení např. údajů o meteorologickém počasí již není zmíněno. Učebnice *Prisma*, jejíž obsah by měl přímo odpovídat obsahu *PCIC*, užití slovesa *estar* téměř nepopisuje, zmiňuje se o něm pouze okrajově a taktéž pouze pro označení umístění.

Znalosti slovesa *haber* tak, jak je vysvětlují použité učebnice, rovněž neodpovídají *PCIC*. Informace o užití tohoto slovesa k určení existence v *PCIC* naprosto chybí, naopak v učebnicích *Fiesta*, *Aventura* i *Prisma* je na tento způsob užití kladen velký důraz.

V další části této práce, v části praktické, budeme pracovat s vlastním korpusem vytvořeným ze slohových prací studentů Jihočeské univerzity a budeme zkoumat, zda studentům užití sloves *ser*, *estar* a *haber* působí potíže a zda ve způsobech jejich používání chybují. Znalosti studentů budeme porovnávat s předpokládanými znalostmi dle *PCIC*.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

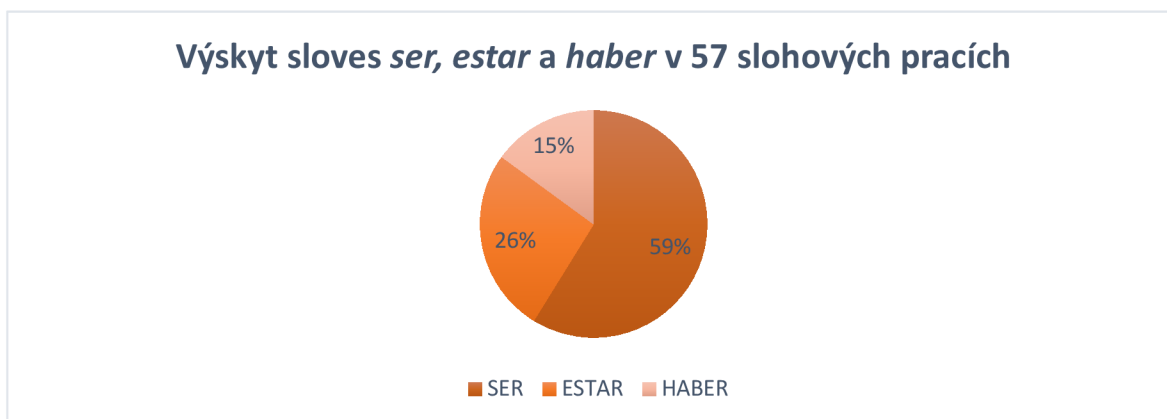
Jak již bylo uvedeno na předchozích stranách, v praktické části této práce budeme pracovat se slohovými pracemi studentů Filozofické fakulty Jihočeské univerzity.

V této kapitole budeme analyzovat 63 slohových prací, které napsali studenti Ústavu romanistiky, převážně v akademickém roce 2015/2016. Tyto slohové práce jsou zcela anonymní, proto je nebudeme dělit dle ročníků nebo jazykových úrovní, které by studenti měli mít. Z důvodu ochrany osobních dat nebudeme uvádět jména jednotlivých autorů ani kopie jejich prací. Na slohové práce budeme nahlížet tak, že jejich obsah a používání sloves *ser*, *estar* a *haber* by měly odpovídat alespoň jazykové úrovni A2, která je pro přijetí ke studiu určitých studijních oborů na FF JČU minimálním předpokladem.

Naším cílem bude zanalyzovat, v jakých kontextech studenti jednotlivá slovesa nejčastěji používají, ale i to, zda je používají správně. Chybná použití těchto sloves v textu budeme označovat žlutou barvou a ostatní chyby, které se nebudou přímo týkat správného užití sloves, budeme označovat barvou zelenou.

Jak již bylo zmíněno, k dispozici jsme měli 63 slohových prací, které dohromady čítaly 13 118 slov, ale k naší následné analýze budeme používat 57 prací, které dohromady obsahovaly 12 534 slov. Vynechali jsme slohové práce, ve kterých se slovesa *ser*, *estar* a *haber* vyskytovala, ale ne v takových kontextech, kterým jsme se v této práci doposud věnovali. Mezi tyto kontexty můžeme zařadit například použití slovesa *ser* pro vytvoření pasivní věty: *Otro museo lo encontramos en el palacio Templ que también fue **construido** durante la época gótica.*

Celkově se ve všech slohových pracích tato tři slovesa vyskytla ve 408 případech, a z toho studenti nejčastěji užívali sloveso *ser* – celkem 240krát. Sloveso *estar* se objevilo 107krát a sloveso *haber* bylo nejméně čtené, vyskytlo se pouze 61krát.

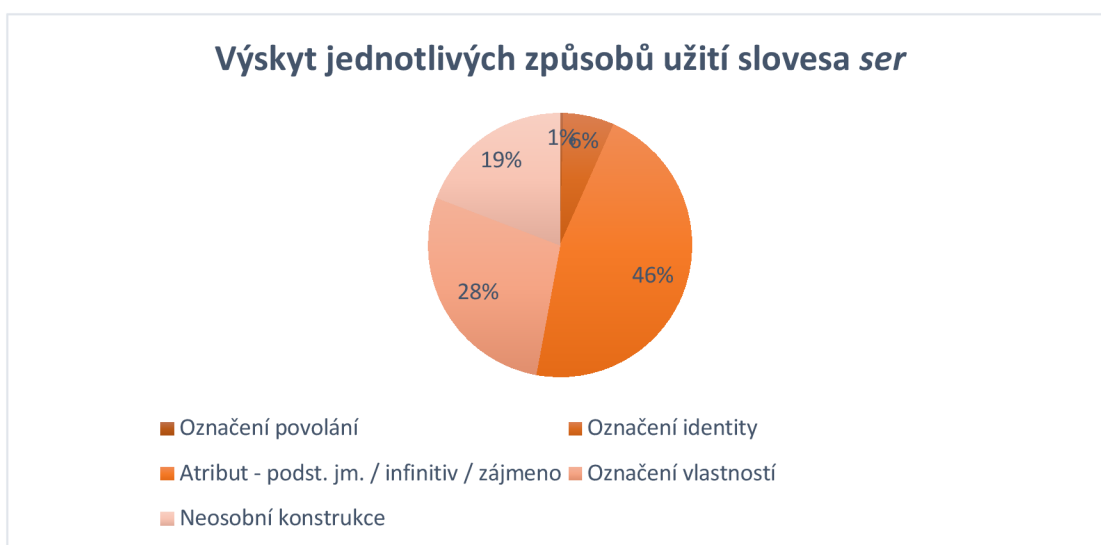

Graf č. 1 – Výskyt sloves *ser*, *estar* a *haber* v 57 slohových pracích

3.1 ZPŮSOBY UŽITÍ SLOVESA SER VE STUDENTSKÝCH SLOHOVÝCH PRACÍCH

Sloveso *ser* se v 57 slohových pracích objevilo 240krát. Pro účely naší práce jsme se zaměřovali na kontexty, kdy bylo sloveso *ser* použito pro označení identity, hlavních vlastností, povolání, v neosobních konstrukcích, ale také v kontextech, kdy atributem ve větě bylo podstatné jméno, infinitiv nebo zájmeno.

V teoretické části práce jsme popisovali i jiné kontexty, ve kterých toto sloveso používáme, například pro označení materiálu, původu, vlastnictví nebo pro označení ceny, množství či času. V těchto kontextech se ale sloveso ve slohových pracích nevyskytlo ani jednou.

Graf č. 2 – Výskyt jednotlivých způsobů užití slovesa *ser*

Pouze jednou se objevilo sloveso *ser* pro označení povolání, a to v následujícím příkladu:

Označení povolání
<i>Ewa Farna es una cantante</i>

Tabulka 3 - Užití slovesa *ser* pro označení povolání

Pro označení identity bylo sloveso *ser* použito celkem 15krát. Některé příklady tohoto užití jsme shrnuli do následující tabulky.

Označení identity
<i>Ella es española</i>

<i>Si el chico es homosexual</i>
<i>Si el hombre es heterosexual</i>
<i>No soy feminista</i>
<i>No es una modelo</i>
<i>Es una celebridad</i>
<i>Es una mujer „sangre y leche“</i>

Tabulka 4 - Užití slovesa *ser* pro označení identity

Nejčastěji se sloveso *ser* vyskytlo v kontextech, kdy bylo použito ve větě, kde je atributem podstatné jméno, infinitiv nebo zájmeno. V těchto kontextech se objevilo celkem 111krát. V následující tabulce jsou zaznamenány některé příklady.

Atribut – podst. jm. / infinitiv / zájmeno	
<i>Lo que pasa es que el tema principal ...</i>	<i>Lo que le enfada es que se siempre habla de la ropa</i>
<i>Lo único que nos interesa son los pechos</i>	<i>El machismo es algo que todavía no ha desaparecido</i>
<i>Este no es el caso</i>	<i>Las respuestas que me gustan más son las de ...</i>
<i>Lo necesario es que se debatan temas</i>	<i>Esto es una situación diferente</i>
<i>Lo que importa es su cuerpo</i>	<i>Lo que importa a los turistas es el museo de esta empresa</i>
<i>Lo que se presenta a nosotros son las imágenes</i>	<i>Este fue mi primera vez que viajé por mi cuenta</i>
<i>Lo que me gusta tanto es su comportamiento</i>	<i>Lo mejor para mí es un viaje en grupo</i>

Tabulka 5 - Užití slovesa *ser* v kontextech, kdy je atributem podstatné jméno, infinitiv nebo zájmeno

Pro označení vlastností bylo sloveso *ser* použito celkem 67krát. Některé příklady jsme shrnuli do tabulky.

Označení hlavních vlastností	
<i>La vida no es perfecta</i>	<i>No es muy grande, tiene solo 44 mil habitantes</i>

<i>Somos una sociedad pervertida</i>	<i>Es la ciudad más bonita de República Checa</i>
<i>Cada persona es hermosa</i>	<i>El restaurante Nonna Gina no es típico checo, pero es muy preferido</i>
<i>La mujer es tonta</i>	<i>Mladá Boleslav es una ciudad bastante pequeña</i>
<i>Todas las preguntas son blancas o negras</i>	<i>České Budějovice es la capital de la Bohemia Meridional</i>
<i>Los hombres son mayores</i>	<i>Fuerteventura es una isla muy pequeña</i>
<i>El jardín del castillo es maravilloso</i>	<i>No era muy simpático</i>
<i>Los cristianos son la gente rara</i>	<i>Sus amigos son muy amables</i>
<i>Es una país precioso</i>	<i>Era bajo, gordo y moreno</i>

Tabulka 6 - Užití slovesa *ser* pro označení vlastností

Posledním kontextem, ve kterém se sloveso *ser* vyskytovalo, byly neosobní konstrukce. Pomocí neosobních konstrukcí hodnotíme danou situaci. Sloveso *ser* se v této vazbě objevilo celkem 46krát. Některé z příkladů jsme opět shrnuli v následující tabulce.

Neosobní konstrukce (hodnocení situace)	
<i>Es oportuno resumir</i>	<i>No es necesario dormir</i>
<i>No es verdad</i>	<i>Es irresponsable e inestable</i>
<i>Es evidente</i>	<i>Es muy recomendable</i>
<i>3x Es obvio</i>	<i>Es genial</i>
<i>3x Es verdad</i>	<i>Es muy interesante</i>
<i>Es posible</i>	<i>No es apropiado</i>
<i>Fue difícil</i>	<i>Es muy importante</i>

Tabulka 7 - Užití slovesa *ser* v neosobních konstrukcích

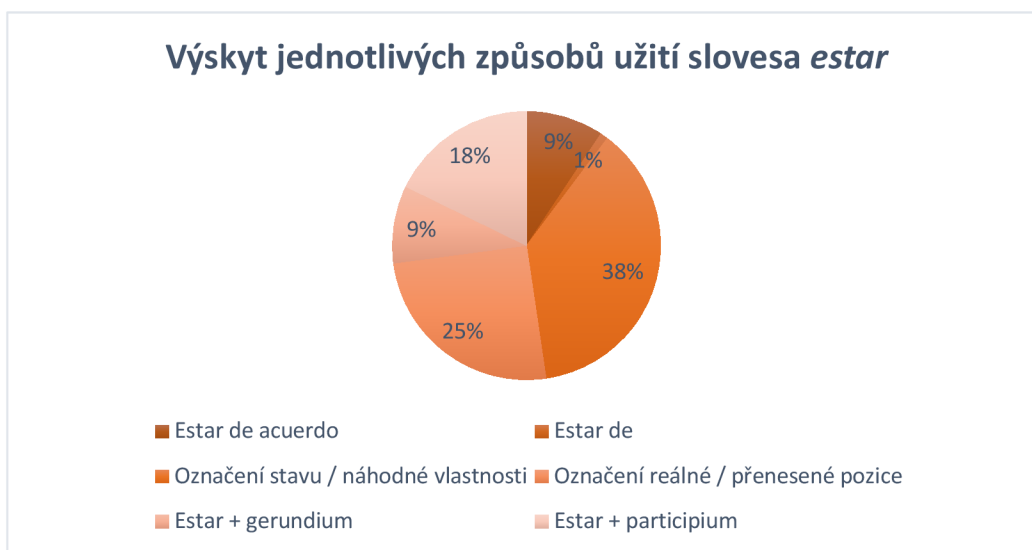
V případě slovesa *ser* byla chybovost téměř nulová. Studenti chybovali v jiných kontextech, například v použití nesprávného členu neurčitého (*una país* – správně *un país*; tento příklad je zaznačen zeleně v tabulce č. 6), ale co se týče chybovosti ve způsobu užití slovesa *ser*, objevilo se zde pouze jedno chybné užití.

(38) *En total fuimos allí siete días*

Tento příklad pochází ze slohové práce, ve které její autor vzpomínal na dovolenou s rodiči, na které byli, když byl ještě malé dítě. Touto větou chtěl vyjádřit, že na daném místě zůstali sedm dní, a proto by zde správně mělo být použito sloveso *estar*, které používáme pro označení stavu či přechodné situace.

3.2 ZPŮSOBY UŽITÍ SLOVESA ESTAR VE STUDENTSKÝCH SLOHOVÝCH PRACÍCH

Sloveso *estar* bylo ve studentských slohových pracích použito celkem 107krát. V případě tohoto slovesa jsme se zaměřovali na jeho užití pro označení stavu či náhodné vlastnosti, pro popsání reálné nebo přenesené pozice, ve vazbě s předložkou *de*, která odpovídá českému *být na*, ale také ve vazbě *estar + gerundium*, která se používá pro vyjádření právě probíhajícího děje, a ve vazbě *estar + participium* užívané pro vyjádření výsledku děje.

Graf č. 3 – Výskyt jednotlivých způsobů užití slovesa *estar*

Ve slohových pracích se také v několika případech vyskytla vazba (*no*) *estar de acuerdo* – celkem 10krát. Tato fráze se nejčastěji objevovala ve slohových pracích, které pojednávaly například o feminismu, a studenti chtěli pomocí tohoto slovního spojení vyjádřit souhlas, nebo naopak nesouhlas s jednotlivými tvrzeními. Jednotlivá použití této fráze se lišila pouze v užití různých osob nebo slovesných časů. Přehled všech užití této fráze jsme shrnuli do následující tabulky.

<i>Estar de acuerdo (con algo/alguien)</i>
<i>2x No estoy de acuerdo</i>
<i>No está de acuerdo</i>
<i>Estuviese de acuerdo</i>
<i>5x Estoy de acuerdo</i>
<i>Estamos de acuerdo</i>

Tabulka 8 - Užití slovesa *estar* ve frázi *estar de acuerdo*

Další způsob užití slovesa *estar*, na které jsme se zaměřili, bylo ve vazbě *estar de*, která, jak uvádí Macíková a Mlýnková, odpovídá české vazbě *být na*, ale ne přímo ve významu místním.⁴⁰ V této vazbě se ale sloveso *estar* ve slohových pracích objevilo pouze jednou.

<i>Estar de (odpovídající českému být na)</i>
<i>Está de viaje</i>

Tabulka 9 - Užití slovesa *estar* ve vazbě *estar de*

Nejvíce se sloveso *estar* objevilo v kontextech, kdy bylo použito pro označení stavu nebo náhodné vlastnosti – celkem 40krát. Některé příklady užití slovesa *estar* v těchto kontextech jsme zaznamenali do následující tabulky.

Označení stavu / náhodné vlastnosti	
<i>Estaba desmuda</i>	<i>Está un poco confusa</i>
<i>Qué guapo estás hoy</i>	<i>Una vez Ana estaba sola en nuestra casa</i>
<i>Las calles están llenas de arte</i>	<i>Está en una situación</i>
<i>Estuvimos ocho días alojados en un hotel</i>	<i>Estaba muy nerviosa</i>
<i>Yo estaba muy triste y cansada</i>	<i>Estaba alojada durante una semana</i>
<i>Estuvo muy sorprendida y triste</i>	<i>Los mosquitos estaban siempre con nosotros</i>
<i>Estar contenta</i>	<i>Cuando estuvimos en el viaje a Valencia</i>
<i>Estaría demasiado nerviosa</i>	<i>Qué guapa estás</i>

Tabulka 10 - Užití slovesa *estar* pro označení stavu / náhodné vlastnosti

⁴⁰ MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny*, 1. díl, Brno, Edika, 2005, str. 144.

Dalším způsobem užití slovesa *estar* byly kontexty, ve kterých bylo toto sloveso použito pro označení reálné nebo přenesené pozice. V těchto kontextech se sloveso objevilo celkem 27krát. Mezi slohovými pracemi byly i takové, ve kterých studenti popisovali města, ze kterých pochází. V těchto pracích bylo sloveso použito zejména pro označení reálné pozice. Některé příklady tohoto způsobu užití jsme zaznamenali v následující tabulce.

Označení reálné / přenesené pozice	
<i>Debajo del castillo está el monasterio</i>	<i>El palacio está muy cerca</i>
<i>Mladá Boleslav está en el región de Bohemia central</i>	<i>Mi lugar favorito no está en España</i>
<i>En el centro histórico está la alcaldía</i>	<i>Donde está el mausoleo</i>
<i>Está cerca de la alcaldía</i>	<i>Třeboň está en el región de estanques</i>
<i>El bar que está al lado de la entrada</i>	<i>La torre está en la plaza mayor</i>
<i>Třeboň está cerca de České Budějovice</i>	<i>La cervecería está en el tercer piso</i>
<i>En Třeboň está estación de autobuses</i>	<i>Ese pueblito está en el sur de Moravia</i>

Tabulka 11 - Užití slovesa *estar* pro označení reálné / přenesené pozice

Jak již bylo výše zmíněno, ve slohových pracích jsme se soustředili i na kontexty, kdy bylo sloveso *estar* použito společně s gerundiem. Tato vazba se používá pro vyjádření právě probíhajícího děje a studenty byla použita celkem 10krát. Přehled těchto použití jsme taktéž shrnuli do tabulky.

<i>Estar + gerundium</i>
<i>La gente se está preocupando</i>
<i>Ya se está buscando</i>
<i>Están buscando un idolo</i>
<i>Se están llenando de agua</i>
<i>Se está llenando más que cinco años</i>
<i>Estás buscando</i>
<i>Está perdiendo algo</i>
<i>Está siendo debatida</i>
<i>Lo está esperando</i>
<i>Nos estábamos mudando de Praga</i>

Tabulka 12 - Užití slovesa *estar* s gerundiem pro vyjádření právě probíhajícího děje

Posledním kontextem, na který jsme se ve spojitosti se slovesem *estar* zaměřovali, bylo jeho užití v kombinaci s participiem. Tato vazba se používá pro vyjádření výsledku děje a studenti ji ve svých pracích použili celkem 19krát.

<i>Estar + participium</i>
<i>Ya estamos acostumbrados</i>
<i>Está arraigado</i>
<i>Están preparadas</i>
<i>El centro está fortificado</i>
<i>Estará prohibido</i>
<i>El acusado está liberado de las lesiones</i>
<i>Su portada está decorada</i>

Tabulka 13 - Užití slovesa *estar* s participiem pro vyjádření výsledku děje

Ve všech 107 případech, ve kterých bylo sloveso *estar* studenty použito, bylo sloveso nesprávně užitou pouze jednou. Objevovaly se chyby jiné, například chybné užití členu určitého (*el región* – správně *la región*; tento příklad je zaznačen zeleně v tabulce č. 11) nebo nesprávné užití slovesného času, ale v samotném užití slovesa, byla chybovost téměř nulová. Jediným případem, kdy bylo sloveso *estar* použito chybně bylo:

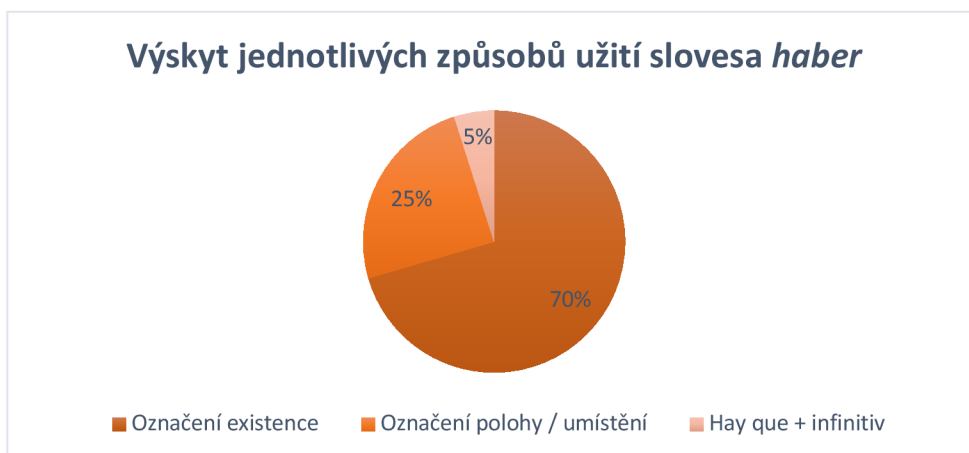
(39) *En Třeboň está estación de autobuses*

V tomto případě je třeba pro označení existence autobusové stanice použít sloveso *haber*. Z kontextu není jasné, zda se v Třeboni nachází pouze jedna konkrétní autobusová stanice, ale za předpokladu, že se jich zde nachází více, by bylo správné použít sloveso *haber*.

3.3 ZPŮSOBY UŽITÍ SLOVESA HABER VE STUDENTSKÝCH SLOHOVÝCH PRACÍCH

Sloveso *haber* mělo ve všech zkoumaných kontextech slohových prací nejmenší zastoupení. Toto může být způsobeno například tím, že pro naši analýzu jsme se soustředili pouze na způsoby užití tohoto slovesa ve smyslu určení polohy nebo umístění předmětů či osob, označení existence a také ve vazbě *hay que + infinitiv*, která označuje nutnost nebo povinnost. Pokud bylo sloveso *haber* použito například ve složeném slovesném čase, pro naše účely jsme ho nepoužili.

Nejčastěji bylo toto sloveso použito pro označení existence – celkem 43krát. Pro označení polohy studenti sloveso *haber* použili 15krát a nejméně jej studenti španělské filologie používali ve vazbě *hay que + infinitiv*, kde bylo použito pouze 3krát.

Graf č. 4 – Výskyt jednotlivých způsobů užití slovesa *haber*

Všechny kontexty, ve kterých bylo sloveso *haber* použito, jsme zaznamenali do následujících tří tabulek.

Označení polohy / umístění	
<i>En la calle hay un restaurante</i>	<i>En Most hay también monumentos</i>
<i>Hay varias exposiciones en un edificio</i>	<i>En esta ciudad hay también un castillo</i>
<i>Hay bastante tabernas en Český Krumlov</i>	<i>En Třeboň hay dos estaciones de trenes</i>
<i>Hay un club en Český Krumlov</i>	<i>En el centro hay muchos restaurantes</i>
<i>Allí hay varias plantas y animales</i>	<i>En el centro hay también un monasterio</i>
<i>Para los niños hay un parque infantil allí</i>	<i>En la fachada hay cuatro caras de piedra</i>
<i>En la ciudad hay más parques recreativos</i>	<i>Íbamos al centro de la ciudad donde había una fuente</i>
<i>Allí hay muchas tiendas</i>	

Tabulka 14 - Užití slovesa *haber* pro označení polohy / umístění

Označení existence	
<i>Hay problema</i>	<i>Hoy en día hay museo de motocicletas</i>
<i>Hay muchos mejores pagados</i>	<i>Hay una versión más pesimista</i>
<i>2x Hay excepciones</i>	<i>Hay teatros, actuaciones de baile y musicales</i>
<i>En cuanto a las cafeterías hay muchísimas</i>	<i>Hay conciertos de varios géneros</i>

<i>Hay las así llamadas Slavnosti Pětilisté Růže</i>	<i>Hay dos cervecerías importantes</i>
<i>Hay muchas atracciones</i>	<i>Hay muchos bares, restaurantes y cafeterías</i>
<i>Hay fiesta de San Wenceslao</i>	<i>No hay nada mejor que tomar una cerveza</i>
<i>Hay muchas posibilidades que hacer</i>	<i>En el Congreso español hay entre 300 y 400 Diputados</i>
<i>Hay dos restaurantes McDonald's</i>	<i>En el Congreso checo hay solo 200 (Diputados)</i>
<i>Hay muchos monumentos que valen la pena visitar</i>	<i>En la República Checa hay 81 senadores</i>
<i>Hay un parque muy bonito</i>	<i>También había música</i>
<i>Hay también otras opciones</i>	<i>Había mucha gente</i>
<i>Hay más de 90 mil de habitantes</i>	<i>Hay dos días en el año</i>
<i>Hay tantos edificios interesantes</i>	<i>Hay muchas compañías aéreas</i>
<i>Un mercado que hay cada semana</i>	<i>No hay red de Interrail</i>
<i>Hay una leyenda</i>	<i>La diferencia más notable que hay entre las compañías</i>
<i>Hay Galerie Pod kamennou žábou</i>	<i>No había nada</i>
<i>Hay una piscina de verano y de invierno</i>	<i>No hay otro lugar en mundo entero</i>
<i>Hay varias posibilidades</i>	<i>Habían días malos</i>
<i>Hay un bar</i>	<i>Habían dolores, enfermedades</i>
<i>En Most había mucho carbón</i>	<i>Todo que había antes</i>
<i>No hay nada</i>	

Tabulka 15 - Užití slovesa haber prooznačení existence

Vazba hay que + infinitiv
<i>Hay que diferenciar</i>
<i>Hay que subir 225 escaleras</i>
<i>Hay que mencionar</i>

Tabulka 16 - Užití slovesa haber ve vazbě hay que + infinitiv

Ve všech 61 případech, kdy bylo toto sloveso studenty použito, byla chybovost velmi nízká. Objevily se pouze tři případy, ve kterých studenti chybovali (tyto případy jsou zaznačeny žlutě v tabulce č. 15). Nejedná se o chybu v užití nesprávného slovesa, ale v jednom z případů se jedná o chybné použití určitého členu a v ostatních dvou případech se jedná o užití nesprávného tvaru slovesa. Tyto příklady dále blíže okomentujeme.

(40) *Hay las así llamadas Slavnosti Pětileté Růže*

V tomto případě student neprávne použil v kombinaci se slovesem *haber* člen určitý. S tímto slovesem se člen určitý nikdy nepoužívá, vždy užíváme člen neurčitý nebo jej zcela vynecháme.

(41) *Habían días malos*

(42) *Habían dolores, enfermedades*

Tyto dva příklady pocházejí ze stejné slohové práce, jejíž autor dvakrát chyboval ve stejném kontextu. Jedná se o chybné použití slovesa *haber* v množném čísle. I přes to, že po slovesu *haber* ve výše zmíněných příkladech následují podstatná jména v množném čísle, pokud sloveso používáme pro označení existence, vždy jej používáme v čísle jednotném.

3.4 SHRNU TÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

V praktické části naší práce jsme pracovali s 57 slohovými pracemi studentů FF JČU. Zkoumali jsme celkem 408 příkladů, ve kterých se vyskytla slovesa *ser*, *estar* nebo *haber*. Soustředili jsme se zejména na kontexty, které jsme nejprve popisovali v části teoretické. Dle způsobu užití jsme jednotlivé příklady, či některé z příkladů, zaznamenali do tabulek.

Záměrem této analýzy bylo zejména zkoumání četnosti výskytů užití sloves v jednotlivých kontextech a také chybovosti ve způsobech užití. Všechny slohové práce, se kterými jsme pracovali, byly psány na různá témata, a proto i použití těchto tří sloves bylo velmi různorodé. V textech, které se týkaly míst, odkud studenti pocházejí, se nejvíce vyskytovala slovesa *estar* a *haber*, která byla v těchto kontextech použita pro označení umístění nebo pozice. V textech, které se týkaly tématu feminismu nebo v nich studenti vyjadřovali své myšlenky a názory, bylo často používáno sloveso *ser* pro popis osob či vlastností. V těchto slohových pracích se také velmi často vyskytovala vazba (*no*) *estar de acuerdo*, pomocí které studenti vyjadřovali souhlas či nesouhlas s určitými tvrzeními. V textech, které se týkaly vzpomínek z minulosti, studenti nejvíce používali sloveso *estar* pro označení stavu či náhodné vlastnosti.

Co se týče chybovosti v užívání těchto tří španělských sloves, byla téměř nulová. Ve všech 57 zkoumaných slohových pracích se objevila pouze čtyři nesprávná užití těchto sloves a pouze 2krát šlo o zvolení nesprávného slovesa. V dalších dvou případech šlo o chybné použití tvaru množného čísla a členu určitého.

Pokud porovnáme způsoby užití sloves ve studentských pracích s předpokládanými znalostmi dle *Plan Curricular del Instituto Cervantes*, blíže

popsaných v kapitole 2.10, zjistíme, že kontexty, ve kterých studenti slovesa používají, odpovídají kontextům popsaným v *PCIC*.

V *Plan Curricual del Instituto Cervantes* jsou obsaženy některé kontexty, které se ve slohových pracích vůbec nevyskytovaly. Ani v jednom případě se nevyskytlo užití slovesa *ser* pro označení vlastnictví, množství a cen nebo pro vyjádření příčiny pomocí předložky *por*. Sloveso *estar* nebylo ani jednou použito pro označení časových údajů nebo pro vyjádření meteorologického stavu. *PCIC* uvádí, že studenti, kteří ovládají jazyk na úrovni A2, by měli umět sloveso *haber* použít jako sloveso pomocné. Na tyto kontexty jsme se ale pro účely naší práce nesoustředili.

Ve slohových pracích se objevovaly i kontexty, které by svým obsahem odpovídaly spíše jazykové úrovni B1 a vyšší. Například užití slovesa *ser* ve větách, kde je atributem podstatné jméno, infinitiv nebo zájmeno, nebo v neosobních konstrukcích. Užití slovesa *estar* by odpovídalo vyšší jazykové úrovni díky vazbám *estar de acuerdo* nebo *estar de* a nebo také ve vazbě s gerundiem či participiem. Vazba *hay que + infinitiv* taktéž odpovídá jazykovým znalostem na vyšší úrovni.

Pro naše účely jsme se soustředili pouze na znalosti předpokládané pro zvládnutí úrovní A1 a A2, které studenti FF JČU ovládají.

4 ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo popsat problematiku způsobů užití španělských sloves *ser*, *estar* a *haber*.

Práce byla rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. V úvodu teoretické části jsme se krátce věnovali tématu španělských sloves. Popsali jsme, jaké základní tři třídy španělských sloves rozlišujeme a jak jsou španělská slovesa definována.

V další kapitole jsme se již začali věnovat problematice způsobu užití sloves *ser*, *estar* a *haber* a stavěli jsme je do kontrastu s jediným českým slovesem *být*, kterému tato tři slovesa odpovídají. Následně jsme se začali každému slovesu věnovat individuálně.

Jako první jsme popisovali sloveso *ser*. Na úvod jsme se krátce zaměřili na etymologii tohoto slovesa a poté jsme se již detailněji věnovali jednotlivým způsobům užití slovesa *ser*, jak je popisuje několik odborných publikací.

Druhým slovesem, kterému jsme se věnovali, bylo sloveso *estar*. Stejně jako u slovesa *ser*, i u tohoto slovesa jsme krátce popsali jeho etymologii a následně jsme se zaměřili na jednotlivé způsoby jeho užití. I zde jsme se opírali o několik odborných publikací.

V další kapitole jsme se zaměřili na kontexty, ve kterých často dochází k nesprávné záměně sloves *ser* a *estar*.

Způsoby užití sloves *ser* a *estar* jsme následně popisovali tak, jak je popisují tři rozdílné gramatiky používané pro výuku španělského jazyka. Dvě z těchto gramatik, *Aventura* a *Fiesta*, jsou určeny zejména českým studentům a třetí gramatika, *Prisma*, je dílem španělsky mluvících autorů a je určena zahraničním studentům.

Posledním z trojice sloves bylo sloveso *haber*. Stejně jako u předchozích dvou sloves, i u tohoto jsme krátce popsali jeho etymologii a poté jsme se zaměřili na jednotlivé způsoby užití tohoto slovesa.

I v případě sloves *haber* a *estar* může docházet k jejich nesprávnému zaměnění, a proto jsme se i v případě této dvojice věnovali kontextům, ve kterých k této chybě může docházet.

V další kapitole jsme zaměřili na to, jak způsoby užití sloves *haber* a *estar* popisují tři již zmiňované gramatiky používané pro výuku španělského jazyka.

V závěru teoretické části jsme představili *Plan Curricular del Instituto Cervantes* a popsali jsme předpokládané znalosti, které by dle *PCIC* měl student ovládající jazyk na úrovni A1 / A2 mít.

V praktické části práce jsme pracovali se slohovými pracemi studentů FF JČU. Při jejich analýze jsme se soustředili na kontexty, v nichž studenti slovesa *ser*, *estar* a *haber* používali, ale také na to, zda je používali správně.

Všechny výskyty těchto sloves jsme si rozdělili do tabulek dle způsobu užití a následně jsme analyzovali, zda jsou slovesa užitá ve správných kontextech.

I přes to, že správné užití sloves *ser*, *estar* a *haber* může studentům, jejichž mateřským jazykem není španělština, působit potíže, výsledkem naší analýzy byla téměř nulová chybovost v užitích těchto sloves. Celkem se slovesa vyskytla 408krát a chybně byla užitá pouze 4krát, přičemž pouze dvakrát šlo o zvolení nesprávného slovesa a v ostatních dvou případech šlo o chybné užití formy množného čísla a členu určitého.

5 RESUMEN

El objetivo principal de esta tesis fue describir los problemas del uso de los verbos *ser*, *estar* y *haber*.

El trabajo se dividió en dos partes, teórica y práctica. En la introducción de la parte teórica, nos dedicamos brevemente al tema de los verbos españoles en general. Describimos las tres clases básicas de verbos en español que distinguimos y cómo se definen los verbos en español.

En el siguiente capítulo ya comenzamos a tratar el problema del uso de los verbos *ser*, *estar* y *haber* y contrastarlos con el único verbo checo *být*, al que corresponden estos tres verbos. Posteriormente, comenzamos a centrarnos en cada verbo individualmente.

Para empezar, describimos el verbo *ser*. Al principio, nos enfocamos brevemente en la etimología de este verbo, y luego nos enfocamos con más detalle en las formas individuales de usar el verbo *ser*, como se describe en varias publicaciones profesionales.

El segundo verbo que vimos fue el verbo *estar*. Como con el verbo *ser*, describimos brevemente su etimología y luego nos enfocamos en formas individuales de su uso. Aquí también nos basamos en varias publicaciones profesionales.

En el siguiente capítulo, nos enfocamos en contextos en los que los verbos *ser* y *estar* se confunden.

Luego describimos las formas de usar los verbos *ser* y *estar* según lo descrito por tres gramáticas diferentes utilizadas para la enseñanza del idioma español. Dos de estas gramáticas, *Aventura* y *Fiesta*, están destinadas principalmente a estudiantes checos, y la tercera gramática, *Prisma*, es obra de autores de habla hispana y está destinada a estudiantes extranjeros.

El último de los tres verbos fue el verbo *haber*. Como con los dos verbos anteriores, describimos brevemente su etimología y luego nos enfocamos en formas individuales de usar este verbo.

Incluso en el caso de los verbos *haber* y *estar*, pueden confundirse erróneamente, y por eso, en el caso de esta pareja, también nos centramos en los contextos en los que se puede producir este error.

En el siguiente capítulo nos centramos en cómo las formas de uso de los verbos *haber* y *estar* describen las tres gramáticas ya mencionadas utilizadas para la enseñanza del idioma español.

Al final de la parte teórica, presentamos el *Plan Curricular del Instituto Cervantes* y describimos los conocimientos esperados que, según el *PCIC*, debe tener un alumno que domine el idioma en el nivel A1/A2.

En la parte práctica se trabajó con las redacciones de alumnos de la Facultad de Letras de la Universidad de Bohemia del Sur. En su análisis nos centramos en los contextos en los que los estudiantes utilizan los verbos *ser*, *estar* y *haber*, pero también en si los utilizan correctamente.

Dividimos todas las apariciones de estos verbos en tablas según la forma en la que se usan y luego analizamos si los verbos se usan en los contextos correctos.

A pesar de que el uso correcto de los verbos *ser*, *estar* y *haber* puede causar dificultades a los estudiantes cuya lengua materna no es el español, el resultado de nuestro análisis fue una tasa de error casi nula en el uso de estos verbos. En total, los verbos se usaron 408 veces y se usaron incorrectamente solo 4 veces, mientras que solo dos veces fue la elección del verbo incorrecto, y en los otros dos casos fue el uso incorrecto de la forma plural y el artículo definido.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA

ARAGONÉS, Luis; PALENCIA, Ramón, 2009. *Gramática de uso del español. Teoría y práctica*, Madrid: Ediciones SM.

COROMINAS, Joan, 1997. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, vol. V, Barcelona: Editorial Gredos.

CUERVO, Rufino José, 1994. *Diccionario de Construcción y Régimen de la Lengua Castellana*, tomo III, Bogotá.

ČERNÝ, Jiří, 2008. *Morfología española*, Druhé vydání, Olomouc.

DOMÍNGUEZ, Pablo; BAZO, Plácido, 1994. *Claves del español. Gramática práctica*, Madrid: Gráfica Internacional, S.A.

DUBSKÝ, Josef a kol., 1991. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL.

GARCÍA SANTOS, Juan Felipe, 1993. *Sintaxis del español. Nivel de perfeccionamiento*, Salamanca: Universidad de Salamanca.

GÓMEZ TORREGO, Leonardo, 2007. *Gramática didáctica del español*, Madrid: SM Ediciones.

MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila, 2017. *Španělština pro samouky a věčné začátečníky*, Praha: Albatros Media a.s.

MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila, 2005. *Učebnice současné španělštiny*, 1. díl, Brno: Edika.

MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila, 2014. *Velká španělská gramatika*, Brno: Edika.

MATTE BON, Francisco, 1998. *Gramática Comunicativa del español. De la idea a la lengua*, tomo II, Madrid: Edelsa.

PROKOPOVÁ, Libuše, 2008. *Španělština pro samouky*, Praha: Leda.

UČEBNICE

BROŽOVÁ, Kateřina; FERRER PEÑARANDA, Carlos, 2009. *Aventura 1*, Praha: Klett.

EQUIPO PRISMA. *Prisma Comienza*, 2001. Madrid: Editorial Edinumen.

EQUIPO PRISMA. *Prisma Continúa*, 2002. Madrid: Editorial Edinumen.

KRÁLOVÁ, Jana, 2011. *Fiesta 1*, Plzeň: Fraus.

INTERNETOVÉ ZDROJE

ÁNGELES SASTRE RUANO, María a Yolanda CARBALLERA COTILLAS. *Uso de ser y estar: Revisión de la gramática y constatación de la realidad lingüística. El español como lengua extranjera. De la teoría al aula: actas del tercer Congreso Nacional de ASELE*. Málaga, 1993, del 10 al 12 de octubre de 1991, str. 299-314 [online]. Dostupné z <https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/03/03_0297.pdf>

[cit. 2. 3. – 10. 3. 2023]

CENTRO VIRTUAL CERVANTES. *Plan Curricular del Instituto Cervantes* [online].

Dostupné z <https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/plan_curricular/>

[cit. 30. 3. – 10. 4. 2023]

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario panhispánico de dudas, Haber* [online].

Dostupné z <<https://www.rae.es/dpd/haber>> [cit. 15. 3. – 29. 3. 2023]